

บ้านเก่า ของโชคชัย บัณฑิต : สำนักกวีไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

■ ดร. ตรีนิตติ์ บุญขจร

รวมบทกวีชุด *บ้านเก่า* ของโชคชัย บัณฑิต ซึ่งได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนหรือซีไรท์ ประจำปีพุทธศักราช 2544 มีลักษณะเด่นแตกต่างจากบทกวีของนักเขียนรุ่นใหม่ร่วมสมัยอื่นๆ ที่ผลงานเรื่องนี้แสดงถึงการสืบสานวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย ทั้งในด้านคลังคำ รูปแบบฉันทลักษณ์ ตำนานและวรรณคดีโบราณเพื่อนำเสนอเนื้อหาซึ่งสะท้อนปัญหาสังคมร่วมสมัยที่วิถีชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ผู้ประพันธ์วิพากษ์วิจารณ์สังคม โลกาภิวัตน์ โลกทุนนิยม บริโภคนิยม วัตถุนิยม และสังคมสารสนเทศด้วยน้ำเสียงเสียงเย้ย ขมขื่น เวทนาในชะตากรรมของมนุษย์และมุมมองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน

สหบทแห่งวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทย

สหบท (Intertextuality) หากแปลตามรูปคำ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทต่างๆ สหบทมีความหมายมากมายมิติ แต่ในที่นี้จะใช้สหบทในความหมายของความ *สัมพันธ์ระหว่างตัวบทปัจจุบัน (present text) กับตัวบทในอดีต (prior texts) ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในแง่ของผู้ประพันธ์และผู้อ่าน*

รวมบทกวีชุด *บ้านเก่า* ประกอบด้วยบทกวีรวม 41 บท ทุกบทใช้ฉันทลักษณ์ที่มีมาแต่โบราณ ส่วนใหญ่เป็นกลอนแปด มีกลอนหกบ้าง บางบทใช้กาพย์ฉับ 16 เช่น “ครุ่นน้ำคำหนึ่ง” “ลมปีก แรงพัด ปายฟ้า” และบท “ทาง” บางบทใช้ฉันทลักษณ์ผสม 2

แบบ คือ โคลงกับกลอน (ต่างไปจากของโบราณที่จะใช้ โคลงกับกาพย์ เรียกว่า กาพย์ห่อโคลง) อาจเรียกว่าเป็น “กลอนห่อโคลง” ตามแบบของผู้ประพันธ์ มีบทที่แต่งด้วยฉันทลักษณ์เพียงบทเดียวคือ บท “เหมือนทรายหมายแซมประแด่มลิว” การใช้ฉันทลักษณ์แต่ละประเภท ผู้ประพันธ์ดำเนินตามขนบวรรณศิลป์โบราณของไทย เช่น กาพย์ฉับ 16 ใช้ในการพรรณนาธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ส่วนวสันตดิถีฉันทลักษณ์ใช้ในการพรรณนาธรรมชาติเช่นเดียวกัน

แม้ว่าผู้ประพันธ์จะให้ความสำคัญกับฉันทลักษณ์ แต่ใน “คำนำ” ได้กล่าวถึงฉันทลักษณ์ไว้อย่างน่าสนใจว่าผู้ที่ใช้ฉันทลักษณ์ในการแต่งบทกวีต้องตั้งใจจริงและรักษารูปแบบฉันทลักษณ์ ต้องมานะพยายามขัดเกลาเลือกสรรถ้อยคำ อย่างไรก็ตามเมื่อฝึกฝนจนชำนาญ สามารถเป็น “นาย” ของฉันทลักษณ์ได้แล้ว จะไม่รู้สึกว้าวนั่นคือฉันทลักษณ์เป็นกรอบในการประพันธ์อีกต่อไป ถ้อยคำเท่านั้นที่สื่อความออกมาเพื่อสัมผัสใจ

ทำงานฉันทลักษณ์ ย่อมต้องรักษฉันทะยิ่ง
ทะลักรักจริงจริง สงบนิ่งยิ่งงดงาม

...

เอาจิตตะจืดจ่อ คำอ่อนข้อต่อซัดเขียน
เป็นนายได้แนบเนียน เวียนตรงติวิมังสา
ไว้แล้วฉันทลักษณ์ รู้แต่รักอักษร
กรอบคำไม่นำพา สัมผัสคำสมาธิ

(คำนำ)

การให้ความสำคัญกับรูปแบบฉันทลักษณ์ผสมผสานกับการใช้คำที่มีลักษณะเด่นในการใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมย (metaphor) การใช้เสียงสัมผัสเป็นคู่ๆ ทำนองกลบท และคลังคำโบราณทำให้บทกวีที่สื่อสารเนื้อหาเรียบง่าย หรือเป็นเพียงบทพรรณนาธรรมชาติมีความน่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น ในบท “ม่อนมธุรกานท์” ลีลาของกลอนมีจังหวะเสียงหนักเบา บางตอนคล้ายกลบท สะบัดสะบิ้ง บางตอนคล้ายกลบทตะเข็บไต้ชอน

เจ้าหญิงดอกไม้ เจ้าชายดอกเหมย

ฝูงผึ้งรำเพยเกาะเกยถลา

บัดปีกเหล็กกล้าพวยพัดผกา

หอมลงบุปผาผึ้งสารพัน

ตลอดยดอดอยต่างคล้อยและเคลื่อน

สุดตาสุดเดือน แดดเลื่อนถลัน

ต่อเข้าจรดเย็นยังเห็นกระชั้น

ม่อนไม้ไพรสันต์ลดหลั่นเรณู

มุงหมอกดอกเหมยยังเขยชิตขึ้น

ดาดหมื่นดอกไม้เคลือบสายคล้อยสู่

หนุ่มผึ้งคลึงเกล้าหอมเส้าเรณู

เหมยรู้เหมือนรำหมายพรำน้ำฟ้า

(ม่อนมธุรกานท์)

การสืบสานมรดกวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทยในอดีต ที่ปรากฏในรวมบทกวีชุด “บ้านเก่า” มิได้มีเพียงการใช้ท่วงทำนองแต่ง รูปแบบฉันทลักษณ์และคลังคำโบราณเท่านั้น ที่เด่นชัดที่สุดคือการนำตำนาน และวรรณคดี รวมทั้งความเชื่อโบราณมาผสมผสานกับการนำเสนอเรื่องราวสมัยใหม่ได้อย่างแยบยลกลมกลืนโดยใช้คำเสียงเสียดเย้ย ช่มชู้ และเวทนา ลักษณะการนำ “เรื่องเก่า” มา “เล่าใหม่” เช่นนี้ “กวี การเมือง” หรือ จิตร ภูมิศักดิ์

เคยใช้มาแล้ว (ในรวมบทกวี ของ “กวี การเมือง”) แต่จะเห็นได้ว่าลีลาและน้ำเสียงแตกต่างกันในขณะที่ “กวี การเมือง” ใช้ทำที่ วิพากษ์วิจารณ์อย่างเผ็ดร้อนรุนแรง ก้าวร้าว เข้มขัน และชิงชังลีลาและน้ำเสียงของผู้ประพันธ์บทกวี “บ้านเก่า” เสียดเย้ยอย่างขมขื่น และ “ปลงสังเวช” อาจกล่าวได้ว่า บทกวีชุด “บ้านเก่า” มีสหบทกับวรรณคดีและขนบวรรณศิลป์โบราณกับ วรรณกรรมร่วมสมัย เป็นการสืบสานสายธารวรรณศิลป์ไทยอย่างสืบเนื่อง

เมื่ออ่านบทกวีชุด “บ้านเก่า” ผู้อ่านที่คุ้นเคยกับมรดกวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทยทั้งขนบการแต่ง ฉันทลักษณ์ และตัวบทวรรณคดี จะตระหนักถึงสายสัมพันธ์ของรวมบทกวีเล่มนี้กับวัฒนธรรมวรรณศิลป์ของไทยในอดีต เริ่มจากบทแรก “ดิน น้ำ ลม ไฟ ความเป็นไปในชีวิต” ซึ่งแบ่งเป็น 5 ตอน ผู้อ่านจะได้ยินเสียงของ *โองการแข่งน้ำ* ตำนานการสร้างโลก และคติความเชื่อของไทย เรื่องโลกธาตุทั้งสี่ผู้ประพันธ์นำตำนานและวรรณคดีโบราณมาผสมผสานกับปรากฏการณ์ปัจจุบัน

ในตอน “ดิน” กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตจากแบบเกษตรกรรมธรรมชาติมาสู่ยุคที่เกษตรกรรมต้องเผชิญปัญหาเรื่องที่ดิน ส่วนคนในเมืองก็สัมผัสธรรมชาติได้เพียงไม่ในกระถาง

ส่วนในตอน “น้ำ” กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตของคนกับน้ำจากการใช้น้ำ และมีวิถีชีวิตผูกพันกับน้ำ มีวัฒนธรรมเกี่ยวกับน้ำ มาเป็น การตัดไม้ทำลายป่า การทำเขื่อน จนดินฟ้าวิปริตผิดฤดูกาล น้ำที่เคยใช้ดื่ม และเลี้ยงชีพกลายเป็นสินค้ำ แม่น้ำแกว้เดียวก็ต้องซื้อกิน

บัดนี้มีเขื่อนมาเขื่อนป่า
ลมฟ้าอากาศเริ่มพลาตผัด
ปัจจัยหลากหลายเริ่มฝากพิษ
เพิ่มความวิปริตอีกนิดแล้ว (ที่จริงมากแล้ว)
ดุ่มดุ่มเดินกรุงฟุ้งไอเสียด
ลิ้นแห้งละเหี่ยเปลี่ยวใจแป้ว
เคยขอน้ำขุ่นนั้นนานแล้ว
บัดนี้น้ำแก้วต้องซื้อกิน

(दिन น้ำ ลม ไฟ : ความเป็นไปในชีวิต)

ผู้ประพันธ์สามารถนำเสนอภาพวิถีชีวิตในสังคมร่วมสมัย ด้วยการใช้ตำนานเรื่องการสร้างโลก ถ้อยคำและลีลาสะท้อนเสียงวรรณคดีโบราณได้อย่างกลมกลืนและเรียบง่าย

สถาปัตยกรรมล้ำสมัย
ภายในให้ร้อนเข้าช้อนสิง
เครื่องปรับอากาศจึงอาจจะวิ่ง
พร้อมมากสวยพริ้งไฟเพดาน
และยังพัดลมดูดอากาศ
หมายวาโยธาตุดูสะอาดสะอาด
เครื่องฟอกอากาศฉลาดชำนาญ
หุ้ลมอลหม่านโอมอ่านฤทธิ์

(दिन น้ำ ลม ไฟ : ความเป็นไปในชีวิต)

ในบท “นครเมฆา” ผู้ประพันธ์ใช้แนวคิดเรื่องพระอินทร์ และตำนานการสร้างโลกมาพรรณนาวิถีชีวิตในสังคมบริโภคนิยมและทุนนิยมด้วยน้ำเสียงเสียดเย้ย เวทนา วิถีแห่งสัตว์โลกยุคใหม่

วาณิชชนกร คือสักกะ
ทรัพย์คือสรณะแห่งยุคสมัย
ทวยเทพเที่ยวหะด้วยเหมาะใจ
บันไดช่วยเลื่อนบ้างเคลื่อนลิฟท์
ตราบพระสุเมรุไม่เอนโยก
บริโภคนิยมไม่เคยย่น
ต่างอยู่ร่วมยุคอยู่ทุกวัน
แต่เหมือนต่างกัลป์ ต่างชั้นฟ้า

(นครเมฆา)

ภาพของช่าง “นิราศเมือง” ที่คนกรุงเทพฯ เห็นกันจนคุ้นตาถูกนำมาถ่ายทอดโดยใช้ลีลาของบทกล่อมช่าง เข้ามาแทรกในการบรรยายภาพ ทำให้เนื้อหาที่ดูธรรมดาสามัญ และคุ้นเคยมีรสทางอารมณ์ และมีเสน่ห์ในท่วงทำนอง การนำเสนอ และน้ำเสียงอันขมขื่น (irony)

คำแล้ว

พลายแก้วแววไวยังไม่หลับ
ประกอบกิจกรรมโค้งคำนับ
ความผูกคอกำกับการรับทาน
...

...อ้อ พ่ออย่าเสร้านยาเนาโตก
เถื่อนแถวแนวโตรกผาโบกปิด
พื้นดงพงชฎพันสชิต
เวียงไชยไพรจิตโสภิตดา
มากภัยในพฤษณ์น้อมนึกถึง
พ่อพึงพอใจไกลพฤษชา
ดงร้อนดอนรุ่ม - ฝนชุ่มฟ้า
ใครจักเกี่ยวหญ้าเยี่ยงธานี
...

ดึกแล้ว

พลายแก้วแววไวชวนในสลด
มุ่งมาหากินจากถิ่นระทด
ฝืนกฎธรรมชาตินิราศเมือง

(ในมหานคร)

การนำเรื่องเก่ามาเล่าใหม่ ในสถานการณ์ใหม่ด้วยลีลาและท่วงทำนองที่ทั้งวิพากษ์วิจารณ์ เสียดสี และสังเวชใจ เป็นเสน่ห์ใน *บ้านแก้ว* ที่ผู้อ่านอาจจะ “สนุก” ที่จะติดตามว่าผู้ประพันธ์จะนำเรื่องเก่า มาแปลงให้เข้ากับเรื่องใหม่ได้อย่างแยบยลหรือไม่อย่างไร กล่าวได้ว่า รวมบทกวีเรื่องนี้รุ่มรวยด้วยสหนมทั้งในแง่ของผู้ประพันธ์และผู้อ่าน

วิถีชีวิตไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

เนื้อหาส่วนใหญ่ของรวมบทกวีชุด บ้านเก่า กล่าวถึงวิถีชีวิตของผู้คนในยุคที่เรียกว่า โลกาภิวัตน์ ความเปลี่ยนแปลงของโลกและวิถีชีวิตของผู้คนถูกนำเสนอในหลากหลายมิติหลากหลายลีลา ผู้ประพันธ์ดูจะ “พุ่งเป้า” การวิพากษ์วิจารณ์ไปที่สังคมทุนนิยม ซึ่งมีลักษณะบริโภคนิยม วัตถุนิยมและเน้นสื่อสารสนเทศ

ในบท “เหลื่อม” ผู้ประพันธ์ให้ภาพคู่ขนานกันของพรานป่ากับนายทุนในสังคมทุนนิยม นายพรานป่ารอเหยื่อเพื่อนำมาขายเป็นสินค้ายังชีพ เป็นภาพละม้ายกับ “ชนพล” คนพันธุ์ใหม่ ที่มีมือใหญ่เยี่ยงใบตาล เจ้าของห้างสรรพสินค้าที่คอยบริโภคกำไรจากเหยื่อมนุษย์

หอมกลิ่นสินค้าสารเพ
ฝั่งมนุษย์เหลิงเสน่ห์เกสรทรัพย์
“ชนพล” คือคนพันธุ์ใหม่
มือใหญ่เยี่ยงใบตาลเอื้อการจับ

(เหลื่อม)

ปัญญาร่วมสมัยของเมืองหลวงที่ผู้ประพันธ์นำมาเสนอในบท “มิตรภาพในตรอกซอย” คือ ความล่มสลายของร้านค้าย่อยที่ไม่อาจสู้กับร้านค้าสมัยใหม่ แต่ผู้ประพันธ์เห็นว่าร้านค้าเหล่านี้มีสายสัมพันธ์ที่ร้านสมัยใหม่ไม่อาจมี

ร้านขายของชำประจำตรอก
ทุกซอกตรอกซอยเหมือนน้อยค่า
สะดวกซื้อคือร้านศูนย์การค้า
ฉกขาประจำของชำเรา
...

ร้านขายของชำประจำตรอก
ทุกซอกตรอกซอยหรือน้อยค่า
ขาดเหลือเชื่อใจไว้พูดจา
เครดิตรูสูงกว่าสมาชิก

(มิตรภาพในตรอกซอย)

ความเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีและสารสนเทศเป็นปัญหาที่ทำให้มนุษย์ตกเป็นทาสของเทคโนโลยีหรืออยู่ใน “คุกแห่งข้อมูล” ในบท “วิถีสนเทศ” ผู้ประพันธ์ตระหนักถึงโลกที่เล็กลงด้วยเครือข่ายของข่าวสารข้อมูล และผู้คนให้ความสำคัญกับหนังสือน้อยกว่าการรับข่าวสารความบันเทิงจากสื่อ ซึ่งเป็นวิถีมุขปาฐะ ทำให้วรรณกรรมลายลักษณ์ แทบจะหมดลมหายใจ ในบท “ว่าด้วยวรรณกรรมมุขปาฐะ” และบท “รอรูณ”

เคเบิลทีวีชิง	ดาวเทียมตริงชวนชิงชัด
มองฟ้าเต็มตาชัด	ฟ้าถูกจัดสายรัดร้อย
แมงมุมอิเล็กทรอนิกส์	ไม่หยุดหย่อนโยนทยอย
โยงโยให้เล็กจ้อย	ฉินเปลือยพวยพวยตกยุค
โลกใหญ่เร่งถ่ายย่อ	ข้อมูลไหนอยู่ไม่สุข
เวลาเหมือนนัวร์ก	อยู่ในคุกแห่งข้อมูล

(วิถีสนเทศ)

ในบท “ว่าด้วยวรรณกรรมมุขปาฐะ” ผู้ประพันธ์เห็นว่าขนบมุขปาฐะยังคงสำคัญอย่างยิ่งในยุคสื่อสารสนเทศ ผู้ที่สนใจใคร่อ่านคงน้อยเต็มที

จะมีกี่คนสนใจอ่าน
โดนสันนิษฐานจากการขาย
มุขปาฐะหรือจะตาย
ยังแหวกเวียนว่ายยังหายใจ

...

จึงลมหายใจของลายลักษณ์
แผ่วเรื่อยเหนียวหนักกับอักษร
หาใครโยตีไม่มีละ
ใครจะเปิดอ่าน - แม้งานนี้

(ว่าด้วยวรรณกรรมมุขปาฐะ)

ปัญหาของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ที่ผู้คนใช้ชีวิตบริโภคนิยม ตกเป็นทาสของสื่อสารสนเทศและวัตถุนิยม อาจเป็นปัญหาที่ผู้อ่านล้วนตระหนักและรับรู้อยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เพียงแต่ผู้ประพันธ์หยิบยกแต่ละเหตุการณ์ มาเรียงร้อยเป็นถ้อยคำ โดย

สืบสานตำนานวรรณศิลป์ และสอดแทรกทัศนะยมุมมองเฉพาะตน ดูเหมือนว่าผู้ประพันธ์จะเป็นผู้นำภาพมาเสนออย่างผู้สังเกตการณ์ หรือ “ผู้ดูสถานการณ์” มากกว่าจะนำเสนอมาจากมุมมองของผู้ตกเป็นเหยื่อของปัญหาความเข้มข้นทางอารมณ์และความสะเทือนใจ อาจไม่ปรากฏเด่นชัดในรวมบทกวีเรื่องนี้ ด้วยผู้ประพันธ์มองโลกด้วย “เวทนาการ” บท “เวทนา” ซึ่งให้ภาพของแมลงปอที่ลี้มปามาหลง “คามคอนกรีต” จนกลายเป็นสภาพไม่ต่างไปจากแมงเม่าที่ท้ายที่สุดก็ถูกจิ้งจกฉกกิน ดูจะเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ละม้ายคล้ายคลึงกับวิถีมนุษย์ในสังคมโลกาภิวัตน์

ก็ไล่เจ้าแล้วมีรู้หลัก

คงปองคลองปึกเป็นอาหาร

เปี่ยมให้ไมตรีแก้วกาล

ราตรีแก่กร้านพร้อมกลิ่นกิน

โฉบปึกฉายปึกเลาะหลักป่า

เหลิงเขตคูหาลี้มผาทิน

หลงคามคอนกรีตจิ้งจกกัดกิน

ปิดทางทั้งสิ้นทุกสายทาง

...

แมลงปอก็คือเป็นเช่นแมงเม่า

แหลมคมเลื่อนเค้าเริ่มเฉาะค่า

ปึกคู่เคยไวพร้อมไคลคลา

กลับเขื่อนแถมซ้ำเมื่อคลาไคล

ตาเคยคุ่นภาพซึ่งวาบวับ

เกินซับริบภาพซึ่งวาบไหว

จิ้งจกจากหลีบค้อยตีไป

ก่อนฉกฉับให้เกินไหวกลัว

(เวทนา)

ในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิถีชีวิตมนุษย์ ผู้ประพันธ์ตระหนักดีว่าความเปลี่ยนแปลงเป็นกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ ในบท “ต่าง” ความแตกต่างระหว่างวิถีชีวิตของแม่กับลูกเป็นสิ่งที่ต่าง

ฝ่ายต่างไม่เข้าใจ ความเปลี่ยนแปลงทำให้วิถีของมนุษย์จำต้องเปลี่ยนไปด้วย แม้ว่าลูกจะตระหนักในคุณค่าของแม่ แต่ก็ต้องมีวิถีของโลกปัจจุบัน

แม่มีคุณค่าเหนือกว่าใคร

แต่ไซ้ในโลกที่รีบร้อน

เราต่างสร้างโลก - เหมือนโชคร้าย

โลกต่างขยายไม่หยุดหย่อน

โลกหยาบ - ละเอียด โลกเบียดซ้อน

โลกเหมือนไล่ต้อนลูกอ่อนใจ

แม่สอนแม่สั่งเหมือนอย่างแม่-

เมื่อครั้งสาวไส้เยี่ยงแม่ใหญ่

ลูกเป็นลูกแม่แต่ต่างใจ

แม่มคงสงสัย - ไม่ต่างกัน

(ต่าง)

ในบท “บ้านเก่า” และ “ซานเรื่อน” ซึ่งลงจบหนังสือรวมบทกวีเล่มนี้สะท้อนถึงทัศนะของผู้ประพันธ์ต่อสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นความเปลี่ยนแปลงของ “บ้านเก่า” ที่ถูกถาโถมด้วยพายุทุนนิยมและโลกาภิวัตน์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงและต่อต้าน แม้ว่าจะระทดท้อต่อวิถีชีวิตเก่าที่พังทลายลง แต่ผู้ประพันธ์ก็ลงจบด้วยความหวัง แม้จะน้อยนิดเมื่อแลเห็นใบกล้าสีเขียวที่ยังคงยืนหยัด มีได้หวั่นไหวไปกับการเปลี่ยนแปลง

ความเปลี่ยนแปลงของวิถีมนุษย์ที่เกิดจากการ “สร้างประดิษฐ์” ของมนุษย์เอง ทั้งระบบทุนนิยมเทคโนโลยี และวัตถุนิยม มีอาจสร้างความไหวหวั่นให้กับธรรมชาติ ซึ่งยังคงอยู่ตามวิถีธรรมชาติอันเป็นปกติ แม้เพียงเรียวกกล้าเขียว ส่วนเสี้ยวของธรรมชาติก็เป็นอุทาหรณ์ที่มนุษย์พึงตระหนักและจุกคิดว่า แท้จริง มนุษย์เป็นเพียงส่วนหนึ่งของวิถีธรรมชาติหายนภัยของมนุษย์ล้วนสร้างจากสมองและสองมือมนุษย์ หากมนุษย์ยึดวิถีที่ผูกพันกับธรรมชาติความเปลี่ยนแปลงจากระบบทั้งหลายเหล่านี้ก็มิอาจสันคลอนศรัทธาของมนุษย์ได้

บัดนี้เรามีวิถีใหม่
ห่างไกลกินอยู่ แบบปู้ย่า
เกินย่ำกรำไถอยู่ใต้ฟ้า
วิถีเงินตรายอดอารยะ
วันหนึ่งบ้านเก่าจะเอาชาย
ปู้ย่าตายากลายชยะ
ที่ดินผืนใหม่ให้ฐานะ
แต่แล้วภาระก็มาเยือน

...

บ้านเก่าใกล้ร้างเสาศรางสั้น
กระดานเรือนร้องลั่นนอกชานถล่ม
ยั้งข้าวครางกระจายฟุ้งฟ้ายลัม
ฝาเรือนราวขย่มด้วยลมพายุห้

(บ้านเก่า)

กลางซากเรือนเก่าไม้เสาเซ
ต้องเสนห์สี่เขี้ยวเรียวหญ้านั้น
ยั้งข้าวกราวกระจายยั้งฟ้ายพลัด
กล่ำระบัดบางใบมิได้หวั่น
สุดลมหายใจไยตื่นตื่น
เพียงหันมองฟ้าขึ้นตานัก

(ชานเรือน)

เกอเต้ (Goethe) นักปราชญ์และกวีชาวเยอรมัน ผู้เสนอแนวคิดเรื่องวรรณคดีโลกเคยกล่าวว่า กวีนิพนธ์เป็นศิลปะอันเป็นสากลของมนุษยชาติ

หมายความว่า ในบรรดารูปแบบทางวรรณศิลป์ทั้งหลาย กวีนิพนธ์เป็นรูปแบบที่เป็นสากลอย่างยิ่ง ในแง่ที่ว่ามนุษยไม่ว่าเชื้อชาติใดภาษาใด สามารถสัมผัสอารมณ์และความนึกคิดของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน แม้จะต่างชาติ ต่างภาษา ที่ถ่ายทอดลงไว้ในกวีนิพนธ์ไม่ว่าจะเป็นความรัก โศกสลด หรือนานาอารมณ์ ในภาวะการณ์ที่มนุษย์ตกเป็น “ทาสอารยะ” ในยุคโลกาภิวัตน์ ความขมขื่น ระท้อท้อ และสังเวชใจในวิถีชีวิตของมนุษย์ที่แปรเปลี่ยนไปจากวิถีของ “บ้านเก่า” ที่โชคชัย บัณฑิต นำเสนอ อาจมิใช่เป็นเพียงปัญหาสังคมและวิถีชีวิตไทยร่วมสมัยเท่านั้น แต่เป็นปัญหาร่วมกันของมนุษยชาติในยุคปัจจุบันที่ต่างก็ระทมทุกข์และขมขื่นไม่น้อยไปกว่ากัน

จากมุมมองของสหบท รวมบทกวี *บ้านเก่า* สืบสานวัฒนธรรมทางวรรณศิลป์ของไทยทั้งในแง่ท่วงทำนองแต่ง คลังคำ ฉันทลักษณ์ ขนบวรรณศิลป์ ตำนานและตัวบทวรรณคดี อันแสดงความเป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทยหรือลักษณะท้องถิ่น (local) ในสังคมโลก ในแง่ของเนื้อหาและประเด็นปัญหาที่น่าเสนอ ผลงานเรื่องนี้นำเสนอปัญหาร่วมสมัยของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีลักษณะเป็นสากล (universal) แม้ว่าจะเป็นเพียงการสะท้อนปัญหาเกี่ยวกับ “คันท้องส่องสังคม” มิได้เป็น “โคมฉายในยามทฤษฎุค” ของมนุษยชาติก็ตาม

* แนวคิดเรื่อง “คันท้องและโคมฉาย” (The Mirror and the Lamp) เป็นแนวคิดของ วิคเตอร์ ฮูโก นักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ที่เห็นว่า วรรณกรรมที่ดีควรสะท้อนปัญหาและเสนอแนะวิถีทางออกด้วย